

Kommunstyrelsen

Kulturpolitiskt plan för Eskilstuna kommunkoncern 2016-2021

Förslag till beslut

Förslag till kulturpolitisk plan remitteras till kommunens samtliga nämnder, styrelser, samverkansråd och beredningar. Även politiska partier, föreningar och studieförbund och allmänheten ges möjlighet att yttra sig över förslaget. Yttrandet ska ha kommit in till kommunstyrelsen senast den 3 oktober 2016

Sammanfattning

Den kulturpolitiska handlingsplanen *Eskilstuna växer tillsammans* har utvärderats och reviderats i bred dialog med nämnder och förvaltningar, föreningsliv och allmänhet under 2015 och 2016.

Det reviderade kulturpolitiska planen ger den huvudsakliga inriktningen som ska vara vägledande för kommunkoncernens arbete med kultur. Förslaget till plan tydliggör ansvar, prioriterade områden och önskad utveckling under de kommande åren.

Förslag till reviderat kulturpolitiskt program remitteras till samtliga nämnder och bolag, politiska partier, kulturföreningar och studieförbund. Även allmänheten ges möjlighet att yttra sig över förslaget.

Ärendebeskrivning

Eskilstuna kommuns kulturpolitiska handlingsplan antogs på kommunfullmäktiges sammanträde i maj 2012. Kommunfullmäktige beslutade sedan att planen skulle utvärderas och revideras i samband med att årsplan för 2015 antogs i juni 2014.

Under våren 2015 genomfördes en utvärdering av den kulturpolitiska handlingsplanen i samarbete med bland annat kultur- och fritidsförvaltningens medarbetare. Utvärderingen kom fram till att de mål som uppfyllts ofta var de där ansvar framgick tydligt i formuleringen och riktades mot kommunens egna kulturverksamheter. Däremot bedömdes många mål inte vara framåtsyftande och svåra att följa upp. En anledning till att det främst var kommunens egna verksamheter som uppfyllde målen var att "kultur" som begrepp inte ägnades tid i planen vilket komplicerade eventuellt ansvar mellan olika aktörer på kulturområdet.

Inför revideringen rekommenderade utvärderingen att den nya planen behövde mer framåtsyftande och uppföljningsbara mål för kommunens egna kulturverksamheter för att utveckla verksamheten.

Parallellt med utvärderingen genomfördes en omvärldsanalys inom området kultur. Omvärldsanalysen fokuserade på aktuell forskning, statistik, tendenser och trender inom området för kultur.

Arbetet med den nya planen har skett i bred dialog under 2015 och 2016. Det har varit två öppna dialogtillfällen, ett på temat *kulturens betydelse för individen* och ett på temat *kulturen i staden*.

En dialogvecka har genomförts på kultur- och fritidsförvaltningens mötesplatser. Intresserade har även kunnat lämna synpunkter via ett formulär på eskilstuna.se och under mässan *Eskilstuna inspirerar*.

För att fånga barn och ungas synpunkter har arbetsgruppen tagit del av cirka 1 700 teckningar av Eskilstunas elever i årskurs 1-3 på temat ”Det här tycker jag om att göra på min fritid” på Eskilstuna konstmuseum/Svenskt barnbildarkiv. Sommaren 2015 genomförde även Ung fritid en enkät på tema kultur där ungdomar i Eskilstuna intervjuade andra ungdomar om kommunens arbete med kultur och idrott.

Det har även varit en bred dialog och förankringsarbete tillsammans med medarbetare på flera förvaltningar och bolag:

- Workshops vid två tillfällen kring nuläge, omvärld och framtid med chefer, strateger och nyckelpersoner från samtliga förvaltningar och kommunala bolag.
- Workshops med medarbetare på kultur- och fritidsförvaltningen från enheterna Ung fritid, Musikskolan, Bibliotek och mötesplatser samt Arkiv och museer.

Under arbetet har det varit dialog med fler nämnder och råd:

- Torshälla Stads nämnd
- Barn- och utbildningsnämnden
- Kultur- och fritidsnämnden
- Stadsbyggnadsnämnden
- Rådet för funktionshinderfrågor
- Kommunala pensionärsrådet
- Rådet för interkulturella frågor

Den övergripande inriktningen för i den reviderade kulturpolitiska planen är att Eskilstuna är en kommun där människor tillsammans med andra har möjlighet att reflektera, reagera och inspireras av sitt egna och andras skapande. Kultur är en grundsten i ett väl fungerande samhälle och bidrar till att vidga våra vyer och skapa

förståelse för andras perspektiv. Ett aktivt kulturliv där människor kan mötas är central för utvecklingen av ett demokratiskt samhälle.

Mål och åtaganden i den kulturpolitiska planen ska föras in i respektive nämnds årliga verksamhetsplaner och följas upp i verksamhetsberättelserna. En samlad uppföljning och utvärdering av planen ska ske inför nästa revidering. Ansvariga nämnder ansvarar för att följa upp aktiviteter och Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för att samordna utvärdering och revidering.

Inom varje målområde finns ett övergripande mål som beskriver önskad utveckling. Till varje övergripande mål finns ett antal delmål som i sin tur ska leda till att det övergripande målet nås. För varje målområde beskrivs de aktiviteter som ska leda kommunens arbete mot målen och vilka nämnder som ansvarar för aktiviteterna. Ansvariga nämnder ansvarar för att formulera uppföljningsbara åtaganden utifrån aktiviteter.

Kommunledningskontorets synpunkter

Kommunledningskontoret föreslår att förslaget till kulturpolitisk plan remitteras till samtliga nämnder och bolag, kommunala råd, partier, kulturföreningar, studieförbund och att allmänheten ges möjlighet att yttra sig över remissen.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Syftet med den kulturpolitiska planen är att alla eskilstunabor ska ha möjlighet att ta del av kultur. Planen bidrar till en ökad folkhälsa och har främst koppling till de strategiska målen social uthållighet och attraktiv stad och landsbygd.

Den kulturpolitiska handlingsplanen har ett barnrättsperspektiv och bidrar till att all offentligt finansierad kulturverksamhet bidrar till att uppfylla målen i FN:s konvention om barns rättigheter.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Pär Eriksson
Kommundirektör

Eva Norberg
Kommunikationsdirektör

Beslutet skickas till:

Kommunens samtliga nämnder och styrelser

Kulturpolitisk plan för Eskilstuna kommunkoncern 2016-2021

Eskilstuna växer tillsammans!

Planens syfte

Kulturpolitisk plan för Eskilstuna ska tydliggöra ansvar, prioriterade områden och önskad utveckling för kulturpolitiken under de kommande åren.

Planen beskriver inriktningen för det kulturpolitiska arbetet och är ett styrande dokument för hela kommunkoncernen.

Planen ska vara vägledande i samverkan med aktörer från civilsamhället, näringslivet och akademien.

1. Eskilstunas utmaningar

I Eskilstuna bor i dag över 100 000 flickor och pojkar, kvinnor och män. En dryg femtedel av befolkningen är barn och unga under 18 år och ungefär lika stor andel är utrikes födda. Här talas många olika språk, de största förutom svenska är finska, arabiska och somaliska.

Det finns stora utmaningar i att få fler i arbete och egen försörjning och höja utbildningsnivån. Skillnader i inkomst och utbildningsnivå mellan olika geografiska delar och bostadsområden behöver jämnas ut.

Kommunens verksamheter behöver fånga upp invånarnas behov och möta ett föränderligt och kulturellt heterogent samhälle. Kommunens resurser och infrastruktur ska användas för att skapa största möjliga värde för invånarna.

Utbildningsnivå och inkomst är viktiga faktorer för människors hälsa, levnadsvanor, kulturvanor, tillgång till digital teknik, valdeltagande och delaktighet i det demokratiska samhället. Föräldrarnas bakgrund och livssituation har betydelse för barn och ungas förutsättningar att tillgodogöra sig skolgången och ha en berikande fritid.

Skillnaderna mellan olika grupper i samhället har ökat. Det gäller både skillnader i inkomst, åsikter och hälsa. Det ger människor olika förutsättningar för kulturvanor – vad man har tillgång till, tar del av, är intresserad av eller har råd med.

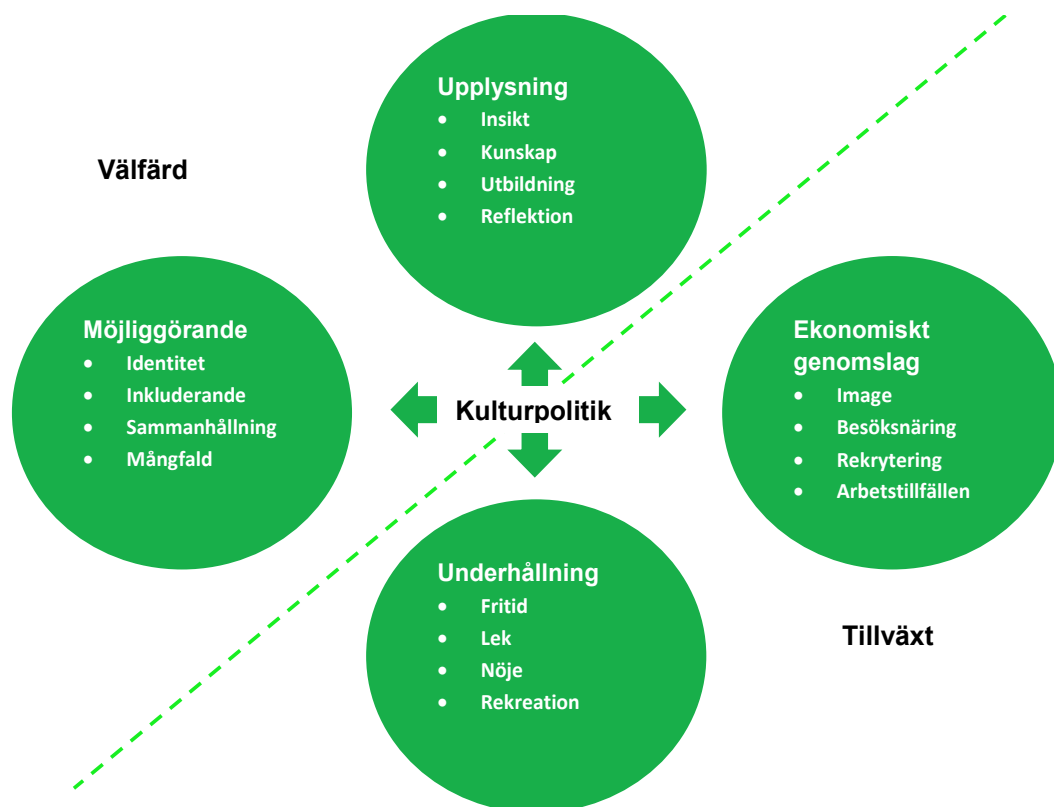
2. Definitioner

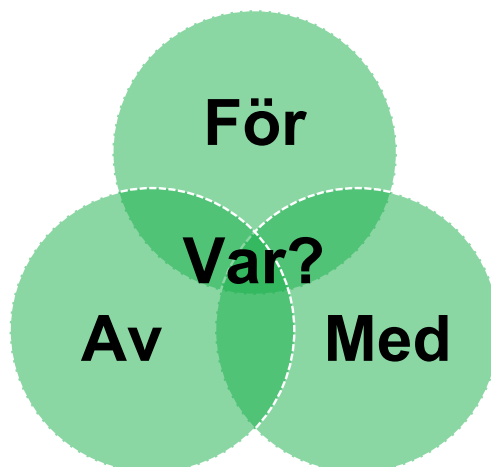
Ordet *kultur* används i många olika betydelser. I sin snäva eller *estetiska* betydelse är kultur liktydigt med konst och avser skapande verksamheter som

litteratur, teater, film, foto, musik och bibliotek med mera. Den vida eller *antropologiska* betydelsen av kultur är gemensamma normer, traditioner och mänskliga aktiviteter.

Ett aktivt kulturliv där människor möts, skapar och upplever tillsammans är en grund för en demokratisk utveckling. Det är viktigt att värna om både den konstnärliga friheten och kulturens egenvärde. Det är allas tillgång till kultur som är viktig och inte i vilken form kulturen tar sig uttryck. Samhällets aktörer måste stå upp för kulturen och dess utövare även när människor blir provocerade över dess budskap och aldrig acceptera när kulturutövare utsätts för hot och våld.

Kulturpolitik handlar om fördelningen av medel och om den roll offentliga aktörer har för att formulera mål, prioritera uppgifter, stötta produktion och se till att konsten och kulturverksamheten når de grupper de är tänkta att nå. Kulturpolitiken ska ge ramarna för kulturen men inte blanda sig i innehållet.

Postadress**Besöksadress**
Kribsensgatan 4**Telefon, växel**
016-710 10 00**Fax****Mobiltelefon**
070 086 23 09**E-post**
mattias.berglund@eskilstuna.se**Webbplats**

För: Kulturen skapas och presenteras av professionella för en publik.

Av: Kulturutbudet är skapat av invånare och andra, helt på egen hand eller med stöd av kommunen.

Med: Kulturutbud skapat av professionella i samarbete eller dialog med invånare eller publiken.

Perspektiven påverkas också av **var** kulturen finns geografiskt.

3. Ansvar och uppföljning

Mål och åtaganden i den kulturpolitiska planen ska föras in i respektive nämnds årliga verksamhetsplaner och följas upp i verksamhetsberättelser.

En samlad uppföljning och utvärdering av handlingsplanen ska ske inför nästa revidering. Nämnder och bolag ansvarar för att följa upp egna aktiviteter. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för utvärdering och revidering av handlingsplanen i sin helhet.

4. Den kulturpolitiska inriktningen 2016-2021

Kultur är en grundsten i ett väl fungerande samhälle och bidrar till att vidga våra vyer och skapa förståelse för andras perspektiv. Ett aktivt kulturliv där människor kan mötas är centralt för utvecklingen av ett demokratiskt samhälle.

De övergripande målen för perioden är:

- Det ska finnas möjligheter för alla till eget skapande, att uttrycka sig i olika former och att ta del av en professionellt skapad kultur.
- Eskilstuna kommuns invånare ska ha samma möjlighet att ta del av kultur på egen hand eller tillsammans med andra, oavsett nationalitet, etniskt ursprung, religion eller annan trosuppfattning, ålder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller socioekonomiska förutsättningar.

- Barn och unga är en prioriterad målgrupp för kulturpolitiken. Alla barn och unga ska ha rätt att både ta del av och utforska konstnärliga uttryck och kultur i alla dess former.
- All kulturverksamhet för flickor och pojkar ska vara förenlig med FN:s konvention om barns rättigheter.

Det är flickor och pojkar, kvinnor och män i Eskilstuna som är i fokus för kulturpolitiken. Kunskap om deras livsvillkor ligger till grund för fördelningen av resurser. Ett rikt och spännande kulturliv gör Eskilstuna till en attraktiv plats att bo på, verka i och besöka.

Den kulturpolitiska handlingsplanen för Eskilstuna ska vara modig, stolt, inkluderande, jämställd, jämlik, innovativ, utmanande, tillgänglig, kreativ, hållbar, klok och mångsidig.

5. Kulturpolitikens målområden

Inom varje målområde finns ett antal **delmål** som ska leda till att övergripande mål nås. I varje målområde finns **aktiviteter** som beskriver vad som ska göras för att uppfylla målen.

Genom uppföljningsbara mål ska verksamhetens riktning och utveckling följas över tid. Kommunens resurser ska användas för rätt saker och i rätt omfattning.

Den kulturpolitiska planen ska bidra till att uppnå kommunens vision och strategiska mål och planens åtgärder ska möta dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Målområde 1. Eskilstuna en plats för kultur

Kultur är gemenskap och betydelsefull för stadens identitet. Arkitektur, formgivning och design är en del av vår kultur och vårt samhälle. Vår omgivning påverkar vårt sätt att leva och ska uppfylla höga krav på kvalitet ur funktionell, ekologisk och estetisk synvinkel. Det offentliga rummets gator, torg, parker och offentliga lokaler ska vara tillgängliga för alla och utformas med inlevelse och omsorg.

Det ska vara lätt för flickor och pojkar, kvinnor och män att ta sig till kommunens scener, museer, bibliotek och andra offentliga miljöer. Det är viktigt att stadsplanera för tillgänglighet med trygga cykelvägar och bussförbindelser till kommunens scener, museer och mötesplatser.

Ett brett och rikt kulturutbud, oavsett om det är offentligt, kommersiellt eller ideellt, stärker eskilstunabornas känsla av livskvalitet. Spännande miljöer för olika kulturuttryck med bra evenemang erbjuder upplevelser som lockar till sig besökare från andra städer och länder. Kulturen marknadsför Eskilstuna.

Postadress**Besöksadress**

Kriebsensgatan 4

Telefon, växel

016-710 10 00

Fax**Webbplats****E-post**mattias.berglund@eskilstuna.se**Mobiltelefon**

070 086 23 09

Eskilstuna ska vara en plats där nya kulturformer uppstår och där olika former möts och utvecklas. Den offentliga konsten ska vara modig och skapa reaktioner. Kulturen ska möta människor i vardagen, väntat och oväntat. Eskilstuna ska utmana med kultur!

Delmål

- Den offentliga konsten ska vara modig, tankeväckande och möta människor i vardagen.
- Eskilstunabor ska ges utrymme att genom eget skapande sätta avtryck i det offentliga rummet.
- Gator, parker, vatten och torg ska användas i större utsträckning för kulturella uttryck.
- Kommunens alla platser för barn och unga ska främja flickors och pojkars kreativitet, och vilja att själva utöva och ta del av kultur.

Aktiviteter	Klart senast	Ansvarig
Kulturplanering är ett sätt att få med kulturella perspektiv i utvecklingen av staden och landsbygden och ska praktiseras i stadsdelsutveckling och stadsläkning i Eskilstuna.	2021	KS, KFN, TSN, SBN
En långsiktig och enhetlig finansieringsmodell för investering i och underhåll av offentlig utsmyckning ska arbetas fram.	2021	KS, KFN, SBN
Konststråk som främjar bildning och rörelse ska tas fram.	2021	KFN, SBN, TSN
Marknadsföringen av Eskilstunas kulturutbud ska utvecklas.	2021	Eskilstuna direkt, KS, KSN, TSN, VON
Vid nybyggnation av bostäder och verksamhetslokaler ska Eskilstuna Kommunfastigheter AB avsätta minst en procent av byggkostnaden till konstnärlig utsmyckning.	2020	Kfast

Målområde 2. Inkluderande kultur

Eskilstuna behöver ett mångfaldigt utbud för en mångfald av människor. Kulturen ökar förståelsen mellan enskilda människor och mellan grupper.

Kulturlivet ska vara inbjudande och tillgängligt. Det ska finnas förutsättningar för alla oavsett funktionsförmåga att vara delaktiga hela livet. Ett levande kulturliv där människor upplever engagemang och gemenskap har en positiv påverkan på tillit, jämlikhet och trygghet i samhället. Ett aktivt, kulturellt liv i ett socialt sammanhang ger positiva hälsoeffekter för människor i alla åldrar.

Postadress

Besöksadress
Kribsensgatan 4

Telefon, växel
016-710 10 00

Fax

Mobiltelefon
070 086 23 09

E-post
mattias.berglund@eskilstuna.se

Webbplats

Alla barn och unga ska erbjudas miljöer med tillgång till det professionella kulturlivet, liksom möjlighet att skapa tillsammans med kompetenta vuxna som inspiration och stöd. Kultur är lika mycket värd oavsett om den skapas av vuxna *för* barn och unga, gemensamt av vuxna tillsammans *med* barn och unga, eller som skapas *av* barn och unga.

Delmål

- Den offentligt finansierade kulturen ska kännetecknas av en hög grad av medskapande, både av barn och vuxna.
- Kvinnor och män, flickor och pojkar ska kunna ta del av kommunens lokaler och kulturverksamheter på likvärdiga villkor.
- Eskilstunas mångfald ska speglas i kulturutbudet.
- Kulturen ska nå nya målgrupper genom verksamhet som är angelägen för många.
- Kultur för unga ska alltid kännetecknas av delaktighet så att effekten blir för, med och av barn och unga.

Aktiviteter	Klart senast	Ansvarig
Samordna programverksamheten på kommunkoncernens mötesplatser, bibliotek och andra offentliga platser.	2018	VON, KFN, TSN, Kfast
Arbeta aktivt för mångfald inom kulturen i representation och i utbud.	2021	KFN, TSN, DEAB
Utveckla samverkan mellan kulturverksamheterna och skolan.	2021	BUN, KFN, TSN
Stödja socioekonomiskt utsatta flickor och pojkar till en meningsfull fritid via föreningsidrott eller kultur.	2021	KFN, SN
Eskilstunas status som finskt förvaltningsområde ska speglas i kulturutbudet.	2021	KFN, TSN

Målområde 3. Kultur för lärande

Sambanden mellan kultur, bildning, demokrati och ett livslångt lärande är tydliga. Alla ska erbjudas möjlighet att ständigt förnya sina kunskaper och utveckla sin kreativitet. För barn och unga är skolan en viktig arena för kulturella upplevelser.

Tillgång till bra skol- och folkbibliotek spelar en avgörande roll för att främja läsning och intresset för litteratur. Det är viktigt att alla tidigt får möjlighet att möta språket och litteraturen för att lägga grunden till goda läsvanor.

Studieförbunden i Eskilstuna är en viktig del av kulturlivet, både som folkbildare och som arrangörer av olika kulturevenemang. Eskilstuna kommun stödjer studieförbundens verksamhet som är en viktig del av att öka bildningsnivån i Eskilstuna.

Eskilstunas historia och samtid består av kvinnor och män, flickor och pojkar från olika miljöer som levt och lever här. Arkiv och samlingar ska spegla alla Eskilstunabors historia och samtid. Historien ska lyftas fram för omvärlden och aktivt användas för bildning och livslångt lärande.

Delmål

- Elever i den kommunala skolan ska ha tillgång till kulturaktiviteter inom skoldagens ram.
- Miljöer och mötesplatser ska utformas så att de stimulerar lusten att lära.
- Kommunens program, pedagogik och utställningar ska bidra till att skapa debatt och samtal om aktuella frågor.
- Folkbibliotekens och museernas verksamhet ska inkludera alla och bidra till bildning, upplevelser och dialog.
- Fler Eskilstunabor ska vara delaktiga i den gemensamma berättelsen om Eskilstuna.

Aktiviteter	Klart senast	Ansvarig
Utveckla samverkansformer mellan kommunens verksamheter och studieförbunden.	2018	KFN
Skapa fler lärande lekfulla utomhusmiljöer för barn och vuxna.	2021	SBN
Fortsätta utveckla skolbiblioteken i samverkan med folkbiblioteket.	2021	BUN, KFN
Utveckla arbetet med tidsresor för barn och unga som görs på Lagersbergs säteri till andra platser och epoker i Eskilstunas historia.	2021	KFN, BUN, TSN
Lyfta fram och levandegöra Eskilstunas unika kulturhistoriska miljöer.	2021	KFN, TSN
Använda riktad arkivpedagogik för att nya grupper ska hitta Eskilstunas arkiv och samlingar.	2021	KFN
En policy för offentlig konst, utsmyckning och samlingar ska tas fram	2019	KFN, TSN

Målområde 4. Ett stödsystem som utvecklar

Kulturlivet är beroende av eldsjälur, professionella, amatörer och arrangörer som lägger ner kraft och energi på att sprida och väcka intresse för kulturens uttryck.

Postadress

Besöksadress
Kribsensgatan 4

Telefon, växel
016-710 10 00

Fax

Mobiltelefon
070 086 23 09

E-post
mattias.berglund@eskilstuna.se

Webbplats

Det stöd som Eskilstuna kommunkoncern ger till kulturlivet är ett erkännande av dess samhällsnytta. Det samlade stödet ska främja integration och stödja en hållbar utveckling.

Resurserna ska fördelas likvärdigt mellan flickor och pojkar, kvinnor och män. Stödet ska ge alla möjlighet att ta del av kultur i Eskilstuna kommun, ha hög transparens och upplevas som rättvist. Det ska vara möjligt att stödja nya idéer och våga prova nya sätt att tänka. Stödsystemet ska uppmuntra det fria kulturutövandet.

I Eskilstuna finns unika kulturarvsmiljöer och lokaler för kultur som förstärker kulturupplevelsen. Scener och mötesplatser ska vara tillgängliga för alla.

Arbetet med Eskilstunas evenemangsstrategi är en viktig grund för att få fler kulturarrangörer att välja Eskilstuna.

Delmål

- Regler för bidrag och sponsring ska vara begripliga och transparenta.
- Kommunkoncernen ska sträva efter att skapa förutsättningar för att arrangörer ska vilja förlägga sina kulturevenemang i Eskilstuna.

Aktiviteter	Klart senast	Ansvarig
Undersöka möjligheterna att stödja oorganiserad/icke föreningsdriven kultur.	2019	KFN
Tydligare koordinera kommunkoncernens samlade stöd och subventioner till föreningslivet.	2019	KFN, KS, TSN
Förtydliga möjligheten till stöd i form av insatser för information, administration eller planering av evenemang.	2018	KFN
Utreda förutsättningarna för att ge amatörer möjlighet att ställa ut egen konst i lokaler som tillfälligt är tomma.	2019	Kfast
Harmonisera regelverk för sponsring från kommunala bolag med det regelverk för föreningsbidrag som kommunfullmäktige har beslutat.	2017	EKF
Samordna och förtydliga kommunens totala stöd vid arrangemang.	2017	KFN, KS DEAB

Målområde 5. En kultur för framtiden

Kulturutbudet behöver göras mer känt och attraktivt för invånarna för att Eskilstuna ska ta steg mot att bli en kulturstad. Det är ett långsiktigt arbete som lyfts fram i varumärkesplattformen, *Eskilstuna evolution*.

Kulturkonsumtionen i Eskilstuna behöver öka. Genom kommunens insatser byggs kulturkapital hos flickor och pojkar, kvinnor och män som bor i Eskilstuna. Det bidrar på lång sikt till tillväxt och ett starkt närings- och kulturliv.

Postadress

Besöksadress
Kribsensgatan 4

Telefon, växel
016-710 10 00

Fax

Mobiltelefon
070 086 23 09

E-post
mattias.berglund@eskilstuna.se

Webbplats

Eskilstuna är en plats som är öppen för nya idéer och tar tillvara och stöttar eldsjälar, fångar upp kreativa entreprenörer och där det egna skapandet främjas.

Kultur är hållbart. Eskilstuna är drivande i miljöarbetet och är en förebild internationellt. Inom återvinning och återbruk är Eskilstuna ledande. Recycle design och upcycling är viktiga delar i framtidens hållbara ekonomi med potential att stimulera kreativitet och skapa arbetstillfällen.

Kultur är en viktig faktor för att nå social uthållighet. Att investera i kultur är att investera i framtiden. En socialt uthållig stad är också en attraktiv stad.

Delmål

- Eskilstunas kulturpolitik kännetecknas av helhet och hållbarhet, såväl ekologisk, ekonomisk som social.
- Investeringar i kultur sker ur ett socialt investeringsperspektiv.
- Kulturella och kreativa näringar bidrar till att skapa fler jobb och främja besöksnäringen.

Aktiviteter	Klart senast	Ansvarig
Kulturinvesteringar ska göras kompensatoriskt utifrån kunskaper om socioekonomiska förutsättnings påverkan på kulturvanor.	2021	KS
Utveckla Munktelstråket som ett besöksmål med fokus på kulturella och kreativa näringar.	2019	KS, DEAB, KFN, SBN
Fortsätta utveckla formerna för dialog med kulturaktörer.	2021	KFN, TSN
Utveckla arbetet med att skapa fler arbetstillfällen inom kultursektorn.	2021	KS, AVN, DEAB

Postadress**Besöksadress**
Kribsensgatan 4**Telefon, växel**
016-710 10 00**Fax****Mobiltelefon**
070 086 23 09**E-post**
mattias.berglund@eskilstuna.se**Webbplats**

Bakgrundsmaterial till kulturpolitisk handlingsplan 2016-2020

1. Bakgrund

Våren 2012 beslutade kommunfullmäktige att anta *Kulturpolitisk plan för Eskilstuna kommun 2012-2015 - Eskilstuna växer tillsammans!* – den första övergripande strategin på kulturområdet. Under 2015 genomfördes en utvärdering av planen och arbetet med en revidering påbörjades. Syftet med att ta fram en ny handlingsplan för kulturpolitiken är att synliggöra fokusområden och ge en gemensam inriktning för kulturlivets utveckling i Eskilstuna de kommande åren.

Den kulturpolitiska planen beslutas av kommunfullmäktige och är styrande för kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

1.1 Uppdrag

Enligt uppdragsbeställningen ska den kulturpolitiska handlingsplanen formulera inriktningen för den övergripande kulturpolitiken under perioden 2016-2020 och hur den samspelar med omvärlden, såväl i staden, regionen och på det nationella planet.

Planen ska utgå från kommunens strategiska mål 2016-2019, med särskild vikt vid de strategiska målen *Attraktiv stad och landsbygd* och *Social uthållighet*.

Sociala värden ska vara integrerade i planen. Med det avses kulturens roll i att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls, bland annat social omsorg, utbildning, trygghet, jämställdhet, mångfald, icke-diskriminering, jämlika villkor, den enskildes personliga och kulturella välfärd och en god folkhälsa.

1.2 Projektorganisation

Politisk styrgrupp: Mona Kanaan (S), Annelie Klavins Nyström (S), Lars-Göran Karlsson (S) och Anette Stavehaug (V).

Uppdragsansvarig: Sara Nordlund, kultur- och fritidsförvaltningen
Processtöd: Sara Molander, kommunledningskontoret

Projektledare: Heidi Trakowski (till och med 2015-06-30)
Sara Molander (från och med 2015-07-01)

Arbetsgrupp: Mattias Berglund och Åsa Karlsson, kultur- och fritidsförvaltningen

Referensgrupp: Processutvecklingsgruppen för kultur- och berikande fritid.

1.3 Så har arbetet gått till

Under våren 2015 genomfördes en utvärdering av kulturpolitisk handlingsplan 2012-2015 i samarbete med bland annat kultur- och fritidsförvaltningens medarbetare. Därefter påbörjades en omvärldsanalys av kulturpolitiken och aktuella frågor inom de områden som innefattar kultur. Omvärldsanalysen har bland annat fokuserat på aktuell forskning, statistik, tendenser och utvecklingsområden inom kulturellerade verksamheter.

Under 2015 och 2016 har dialog förts med berörda nämnder, kommunala råd, föreningar, arrangörer och allmänheten. Allmänhet och föreningar har bjudits in till två öppna dialoger med panelsamtal på tema ”Kultur för alla” och ”Kultur i staden” och en dialogvecka har genomförts på kultur- och fritidsförvaltningens mötesplatser. Intresserade har även kunnat lämna synpunkter via ett formulär på eskilstuna.se.

För att fånga barn och ungas synpunkter har arbetsgruppen tagit del av 1 700 teckningar av Eskilstunas elever i årskurs 1-3 på temat ”Det här tycker jag om att göra på min fritid” på Eskilstuna konstmuseum/Svenskt barnbildarkiv. Sommaren 2015 genomförde även Ung fritid en enkät på tema kultur, där ungdomar i Eskilstuna intervjuade andra ungdomar om prioriterade områden.

Dialog och förankringsarbete har genomförts med chefer och medarbetare i kommunkoncernen:

- Workshops vid två tillfällen kring nuläge, omvärld och framtid med processutvecklingsgruppen för kultur och berikande fritid. Chefer, strateger och nyckelpersoner från samtliga förvaltningar och kommunala bolag var inbjudna.
- Workshops med medarbetare från kommunens egna kulturinstitutioner (arkiv, bibliotek, museer, musikskola och ung fritid) där även representanter från Torshälla stads förvaltning bjöds in.

1.4 Mål, ansvar och uppföljning

Kulturplanen ska ange inriktningen för hur Eskilstunas kulturliv ska utvecklas under de kommande åren och vara vägledande för kulturverksamheten i samtliga nämnder och kommunala bolag i kommunkoncernen. Den ska tydliggöra politiska prioriteringar och målområden för förtroendevalda, medarbetare, invånare, föreningar, kulturaktörer, besökare och andra.

Varje kommunal nämnd och bolag ansvarar för att planen implementeras i den egna verksamheten. Kulturplanens mål och åtaganden ska föras in i respektive nämnd och bolags årliga verksamhetsplaner och följas upp i verksamhetsberättelserna.

En samlad uppföljning och utvärdering av kulturplanen ska ske inför nästa revidering.

2. Utvärdering av kulturpolitisk handlingsplan 2012-2015

Utvärderingen genomfördes under 2015 och utgick från måluppfyllelsen i den kulturpolitiska handlingsplanen, måluppfyllelsen bedömdes utifrån en sammanställning som gjordes i processutvecklingsgruppen kultur- och berikande fritid.

Utvärderingen kom fram till att de mål som uppfyllts ofta var de där ansvar framgick tydligt i formuleringen och riktades mot kommunens egna kulturverksamheter. Däremot bedömdes många mål inte vara framåtsyftande och svåra att följa upp. En anledning till att det främst var kommunens egna verksamheter som uppfyllde målen var att ”kultur” som begrepp inte ägnades tid i planen och vilket komplicerade eventuellt ansvar mellan olika aktörer på kulturområdet.

Inför revideringen rekommenderade utvärderingen att den nya planen behöver mer framåtsyftande och uppföljningsbara mål för kommunens egna kulturverksamheter för att utveckla verksamheten.

3. Vad är kultur?

Kultur är ett allomfattande begrepp – kultur som odling, samhälle eller livsform, kultur som gemensamma vanor, föreställningar och värden som binder samman en grupp av människor och kultur som resultat av mänskligt skapande. Här finns även kultur som konst, det vill säga olika former av intellektuella och estetiska uttryck, till exempel litteratur, konst, musik, teater och andra konstarter, som formas ovanför eller vid sidan om det nyttobetonade samhället – kulturens egenvärde.¹

Förutom konst, estetiska uttryck och kultur som meningsbärare omfattar kulturbegreppet även kulturarv och kulturmiljö, det vill säga kultur som vi bär med oss från tidigare generationer och miljöer skapade av människan, till skillnad från miljöer som formas av naturen.²

3.1 Kulturpolitikens uppdrag

I *Kulturpolitiskt positionspapper* avgränsar Sveriges kommuner och landsting kulturpolitik till den så kallade kulturektorn och kulturella aspekter på andra verksamhetsområden, till exempel inom fysisk planering eller inom socialt arbete.

Kulturektorn består av två delar, dels av konst eller kulturella uttryck i betydelsen skapande verksamhet, dels kulturella näringar. De kreativa näringarna utgörs av verksamheter där kultur, konst och kreativitet är viktiga inslag i produktion av varor eller tjänster – arkitektur, design, reklam, film/foto, turism med mera.

---

¹ Johan Fornäs. *Kultur*. Liber: 2012.

² *Kulturpolitiskt positionspapper*. Sveriges kommuner och landsting, 2014.

Kulturpolitik handlar om fördelning av medel och om statens, landstingens och kommunernas roll att prioritera och formulera mål för att främja kulturella uttryck och näringar. Kulturpolitiken ska ange ramarna för kulturen och konsten, men inte blanda sig i det konstnärliga innehållet. Även om kulturen kan antas ha ett egenvärde, finns det alltid ett syfte med kulturpolitikens stöd till kulturverksamhet – det kan vara ekonomisk tillväxt, mänsklig utveckling, en god hälsa, upplevelser eller en stunds förströelse.³

”Det brukar sägas att kulturens uppgift är att bidra med perspektiv på samhället och vad det innebär att vara människa och att kulturpolitikens roll är att erbjuda kulturen bästa möjliga förutsättningar att utvecklas på egna villkor” (ur prop 2009/10:3, Tid för kultur).⁴

Kulturpolitiken syftar till att säkerställa kulturens möjligheter att vara en fri, utmanande och obunden kraft i samhället samt att ge förutsättningar för allas deltagande i kulturlivet. Kommuner bidrar genom infrastruktur och institutioner, arkiv, museer, bibliotek, scener, musikinstitutioner, musik- och kulturskolor och olika former av stöd till fria kulturutövare och ideella aktörer.⁵

Sveriges kommun och landsting har definierat statens, landstingens och kommunernas roll i kulturpolitiken. Staten ska skapa grundläggande förutsättningar för ett rikt kulturliv i hela landet och ansvarar för de statliga kulturstöden, forskning, kunskapsspridning och metoder för uppföljning och insamlande av nationell statistik.

Landstingen är ansvariga för strategiska utvecklingsfrågor regionalt. De är även parter i kultursamverkansmodellen och fördelar statliga medel i linje med de regionala kulturplanerna.

Kommunerna har ansvar för kulturens närvaro och utveckling lokalt. Basen utgörs av satsningar på folkbibliotek, musik- och kulturskolor, fritidsgårdar, kulturmiljö, kommunala kulturinstitutioner som kulturhus eller museer och stöd till det fria kulturlivet, föreningslivet och folkbildningen. I takt med samhällsutvecklingen behöver kommunerna även ha ett nära samarbete med både civilsamhälle och näringsliv. Kommunernas roll att producera och tillhandahålla kultur övergår även mer och mer till strategiska och koordinerande funktioner.⁶

---

³ Kulturpolitiskt positionspapper, Sveriges kommuner och landsting, 2014.

⁴ *Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys* Myndigheten för kulturanalys, rapport 2015:3, sid 39.

⁵ *Kulturpolitiskt positionspapper*. Sveriges kommuner och landsting, 2014.

⁶ *Kulturpolitiskt positionspapper*. Sveriges kommuner och landsting, 2014, sid 22-23.

3.2 Internationella riktlinjer

Förenta nationernas deklaration om mänskliga rättigheter

Förenta nationernas (FN) allmänna förklaring om mänskliga rättigheter från 1948 innefattar bland annat åsikts- och yttrandefrihet, rätt till trygghet och utveckling och att fritt delta i samhällets kulturella liv.

Artikel 19.

Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

Artikel 22.

Var och en har, i egenskap av samhällsmedlem, rätt till social trygghet, och är berättigad till att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som krävs för hävdandet av hans eller hennes människovärde och utvecklingen av hans eller hennes personlighet, förverkligas genom nationella åtgärder och mellanfolkligt samarbete i enlighet med varje stats organisation och resurser.

Artikel 27.

- 1. Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner.*
- 2. Var och en har rätt till skydd för de ideella och materiella intressen som härrör från vetenskapliga, litterära och konstnärliga verk till vilka han eller hon är upphovsman.⁷*

FNs konvention om barns rättigheter

I barnkonventionen uttrycks barns lika rättigheter och värde, rätt att uttrycka sig, bli lyssnade till och utvecklas. Varje barn har rätt till yttrandefrihet, att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter, och lek, vila och fritid. Med barn menas varje människa under 18 år.

Artikel 6

Varje barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 12

Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Artikel 13

---

⁷ Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna. Förenta nationerna.
<http://www.fn.se/PageFiles/7177/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Varje barn har rätt till yttrandefrihet, att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter.

Artikel 17

Varje barn har rätt att få tillgång till information via till exempel internet, radio och tv. Staten ska ta ansvar för massmediers roll när det gäller varje barns tillgång till information.

Artikel 23

Ett barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv och hjälp att delta i samhället på lika villkor.

Artikel 30

Ett barn som tillhör en minoritet eller ursprungsbefolkning har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.

Artikel 31

Barnet har rätt till lek, vila och fritid.⁸

Unesco:s mångfaldskonvention

Unesco, som är den del av FN, har fastställt en konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar. Den beskriver länders rätt och skyldighet att föra en kulturpolitik till stöd för den kulturella mångfalden. Med kulturell mångfald menas de många olika former genom vilka grupper och samhällen uttrycker sin kultur. Den kulturella mångfalden visar sig bland annat i mänsklighetens kulturarv, olika former av kulturyttringar, konstnärligt skapande, produktion, spridning, distribution och användning.

Konventionen utgår från att den kulturella mångfalden ger näring åt mänsklig förmåga och mänskliga värderingar och att den därför är en grundläggande resurs för en hållbar utveckling av gemenskaper, folk och nationer. Dessutom förstärks mångfalden av fri rörlighet av idéer, och utbyte och samspel mellan kulturer.⁹

Europeiska unionen

Europeiska unionen (EU) har en fastställd strategi för kulturområdet, den så kallade europeiska kulturagendan. Här lyfts tre målområden för den europeiska kulturpolitiken:

- främja kulturell mångfald och interkulturell dialog
- främja kulturen som en drivkraft för kreativitet inom ramen för Lissabonstrategin för tillväxt, sysselsättning, innovation och konkurrenskraft, samt
- främja kulturen som ett väsentligt inslag i unionens internationella förbindelser.

---

⁸ Konvention om barnets rättigheter. Förenta nationerna. <https://unicef.se/barnkonventionen>

⁹ UNESCO:s mångfaldskonvention. Svenska Unescorådets skriftserie, nr 2/2010. <http://www.unesco.se/kultur>

Det innebär bland annat att EU och medlemsländerna ska uppmuntra rörlighet bland yrkesverksamma på kulturområdet, främja kulturarvet och tillgängliggöra kulturella och språkliga uttryck via digitaliseringsprocesser och stimulera till en hållbar interkulturell dialog. Medlemsländerna ska även uppmuntra deltagande i kulturell verksamhet i syfte att utveckla kreativitet och innovation, och skapa en gynnsam miljö för kulturella och kreativa branscher.¹⁰

Målen för den europeiska kulturagendan uppnås genom treåriga arbetsplaner som omfattar ett begränsat antal prioriterade områden. I den aktuella arbetsplanen för kultur 2015-2018 finns följande fyra huvudprioriteringar:

1. Tillgänglig kultur för alla
2. Kulturarv
3. Kulturella och kreativa sektorer: kreativ ekonomi och innovation
4. Främjande av kulturell mångfald, kultur i EU:s yttre förbindelser och rörlighet

Dessutom är tillgång till kvalitativ och jämförbar statistik prioriterat inom alla kulturpolitiska områden.¹¹

Som stöd för att uppnå de europeiska kulturmålen fördelar EU bidrag till medlemsländerna genom ramprogrammet ”Kreativa Europa” som löper mellan 2014 och 2020. Kulturrådet är kontaktorganisation för ramprogrammet i Sverige.

Ytterligare riktlinjer på kulturområdet

Unesco:s folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest

I Unescos manifest betonas folkbibliotekens roll som lokalt kunskapscentrum och betydelse för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället. Här lyfts även skolbibliotekens centrala funktion för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunnigheten bland barn och unga och förmågan att söka information.¹²

3.3 Nationella mål

De nationella kulturpolitiska målen beslutades av riksdagen i december 2009 och ersatte de tidigare målen från 1974 och 1996. De nationella målen styr den statliga kulturpolitiken, men fungerar även vägledande för kulturpolitiken i kommuner och landsting.

---

¹⁰ Rådets resolution av den 16 november 2007 om en europeisk kulturagenda (2007/C 287/01). Europeiska unionens officiella tidning 29.11.2007.

¹¹ EU:s arbetsplan för kultur (2015-2018). Europeiska unionens officiella tidning 23.12.2014 (EUT C 463).

¹² *Unesco:s folkbiblioteksmanifest och skolbiblioteksmanifest*. Svenska Unescorådets skriftserie 1/2006.

I de nationella kulturpolitiska målen står att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Här betonas kulturens egenvärde och betydelsen av kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet för samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.¹³

Tillgänglig kultur

I juni 2011 beslutade regeringen om en nationell strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011-2016. Strategin omfattar flera samhällsområden däribland kulturen. I strategin finns följande inriktningsmål för kulturområdet:

- Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att delta i kultur- och idrottslivet ska förbättras.
- Funktionshindersperspektivet ska vara integrerat i den ordinarie bidragsgivningen inom kulturområdet och idrottsområdet.
- Medietjänster och film ska i högre utsträckning utformas på ett sätt som gör dem tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.¹⁴

Målen riktar sig främst till de statliga kulturinstitutionerna, men har även betydelse för kulturverksamhet på lokal nivå. Som exempel ska kulturinstitutioner som får statsbidrag från till exempel Kulturrådet ha en handlingsplan för ökad tillgänglighet, åtgärda enkelt avhjälpta hinder samt ha webbplatser och e-tjänster som är tillgänglighetsanpassade senast år 2016.¹⁵

Lagstiftning inom kulturområdet

Arkivlagen (1990:782)

Bibliotekslag (2013:801)

Kulturmiljölag (1988:950)

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Miljöbalk (1998:808)

Plan- och bygglag (2010:900)

Lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (1960:729)

---

¹³ *Tid för kultur*. Prop 2009/10:3.

¹⁴ *En strategi för funktionshinderpolitiken 2011-2016*. Socialdepartementet, 2011. (S2012.028)

¹⁵ *Ökad tillgänglighet till kultur för personer med funktionsnedsättning. Mål och handlingsplan 2011-2016*. Kulturrådet, 2011.

3.4 Regionala mål

Den regionala kulturplanen beskriver uppdrag och mål för landstinget Sörmlands kulturverksamheter; Scenkonst Sörmland, Länsbibliotek Sörmland, Sörmlands museum, Sörmlands Naturbruk samt Eskilstuna och Åsa folkhögskolor.

I *Kulturplan Sörmland 2015-2017* och dess årliga handlingsplaner betonas kulturens och bildningens betydelse för regional utveckling. Planen pekar ut följande gemensamma regionala utvecklingsområden:

- Tillgänglighet till kultur
- Nationella minoriteter
- Genus- och jämställdhetsperspektiv
- Användning av nya lokaler
- Interregional och internationell samverkan

3.5 Eskilstuna: Vision – den stolta Fristaden

Arbetet i Eskilstuna kommun styrs på lång sikt av en gemensam vision och strategiska mål. Dessutom finns ett flertal planer och strategier som har bäring på kulturområdet.

Vision: Eskilstuna – den stolta Fristaden

Vi är modiga och utmanar

Vi välkomnar olikheter och idéer

Vi tar ansvar för en trygg och hållbar framtid

Till oss kommer du för att uppleva, inspireras och lära

Strategiska mål 2016-2019

Kommunen har fem utåtriktade och två inåtriktade strategiska mål; attraktiv stad och landsbygd, social uthållighet, höjd utbildningsnivå, fler jobb och ekologisk uthållighet samt effektiv organisation och stabil ekonomi.

Strategi för ett interkulturellt Eskilstuna 2014-2018

I den interkulturella strategin betonas vikten av det svenska språket - det ses både som en nödvändighet och tillgång för individen för att kunna komma in i och bli delaktig i samhället. Strategin innehåller även mål kring kommunens arbetsätt:

- Antidiskriminering: Arbeta aktivt för mångfald och mot diskriminering inom kultur- och fritidsområdet både i representation och i utbud, så att det är tillgängligt för alla kommunens invånare, oavsett kön och bakgrund.
- Bemötande och service till medborgarna: Främja flerspråkighet bland personal som kommer i direkt kontakt med medborgarna samt att stimulera inlärning av det svenska språket genom att erbjuda olika former av språkstimulans.

- Demokrati och samverkan med det civila samhället: Arbeta aktivt med att skapa fler och utveckla befintliga mötesplatser tillsammans med externa aktörer som till exempel invandrar- och intresseföreningar.¹⁶

Folkhälsostrategi 2016-2020

Kommunens strategi för folkhälsa beskriver bland annat hur hälsan påverkas av olika socioekonomiska faktorer och hur kommunen kan främja hälsosamma levnadsvanor. Den tidigare folkhälsostrategin som gällde 2012-2015 är under revidering, ett nytt dokument beslutas av kommunfullmäktige under 2016.

Strukturplan 2013-2020 för omsorg om personer med funktionsnedsättningar

I strukturplanen betonas att det är viktigt att underlätta för individer att ta del av samhällets ordinarie utbud av kultur- och fritidsverksamhet, och på så sätt bidra till normalisering och delaktighet i samhället, istället för att skapa särskild verksamhet för målgruppen. Kommunen ska även beakta funktionsnedsättningsperspektivet, både tillgänglighet och delaktighet, när man skapar nya arenor för kultur- och idrottsliv.¹⁷

Strukturplan för äldreomsorgen fram till år 2020

Strukturplanen beskriver bland annat behovet att stärka det sociala och hälso- och trygghetsfrämjande arbetet riktat till äldre, där bland annat kommunens olika kulturverksamheter och den ideella sektorn är viktiga samarbetsparter.¹⁸

Evenemangsstrategi

Kommunens evenemangsstrategi bygger på en pyramidformad struktur där det ska finnas en bred bas av evenemang som är viktiga i invånarnas vardag, till exempel evenemang som anordnas av kommunens egna verksamheter. Målet med strategin är att ska det finnas en mångfald av små och större evenemang som är hållbara ur ett miljömässigt, socialt och samhällsekonomiskt perspektiv och där flickor och pojkar, kvinnor och män tar aktiv del av utbudet.¹⁹

Jämställdhet och barnrätt

Sedan 2011 arbetar Eskilstuna kommun med jämställdhetsintegrering. Enligt beslut av kommunfullmäktige ska jämställdhetsperspektivet finnas med i all verksamhet i kommunkoncernen, vid såväl planering som genomförande och uppföljning. Det innebär att alla invånare, kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha tillgång till och möjlighet att ta del av det kultur- och fritidsutbud som erbjuds.²⁰

---

¹⁶ Strategi för ett interkulturellt Eskilstuna 2014-2018 (KSKF/2014:11)

¹⁷ Strukturplan för Torshälla stads nämnds och vuxennämndens verksamhet för omsorg om personer med funktionsnedsättningar 2013-2020 (KSKF/2013:237)

¹⁸ Strukturplan för äldreomsorgen fram till år 2020 (KSKF/2011:292)

¹⁹ Evenemangsstrategi för Eskilstuna kommunkoncern (KSKF/2014:246)

²⁰ På spaning efter jämställdheten 2011-2015 (KSKF/2010:455)

Sedan 2013 finns även en plan som beskriver hur kommunen ska utveckla barnrättsarbetet utifrån FN:s barnkonvention, framförallt artikel 12 – alla barn har rätt att komma till tals.²¹

Stadsdels- och landsbygdsutveckling

I kommunen pågår sedan flera år ett arbete med både stadsdelsutveckling och landsbygdsutveckling med fokus på bland annat samhällsservice, lokala mötesplatser, trygghet och kultur- och fritidsutbud. Här finns flera olika dokument och riktlinjer som bland annat beskriver prioriterade geografiska områden.

4. Kulturens värde

Olika former av kulturella intryck, uttryck och avtryck kan göra skillnad för både individen och samhället. Det finns olika perspektiv på kulturens värde; dess egenvärde, kulturens betydelse för välbefinnande och kulturen som resurs för samhällsutveckling.

4.1 Kulturens egenvärde

Kulturen har ett inneboende värde och bär en kraft som kan göra skillnad för människor och samhälle.

Människors rätt till förkovran, insyn, samtal och möjligheter till påverkan tar avstamp i kulturen. Ett aktivt kulturliv, där medborgarna kan mötas, är ett fundament för en demokratisk utveckling och en viktig dimension i ett långsiktigt hållbart samhälle. Den professionella konsten ger inte bara konstnärliga upplevelser utan kan också vara bärare av samhällskritik. Det är därför viktigt att både värna den konstnärliga friheten och kulturens egenvärde. Att få ta del av konstnärliga upplevelser och själv ges möjlighet att uttrycka sig konstnärligt är grundläggande mänskliga behov.²²

Kulturen gör oss mänskliga, den följer oss genom hela livet och kan underhålla, roa, lindra och läka. Den kan hjälpa oss att möta svårigheter, förstå oss själva, andra, vår samtid och historien. Den kan göra gott och berika, göra avtryck och utmana. Oavsett vilket har den ett värde i sig, utan krav på nytta eller ändamål.

4.2 Kultur och hälsa

Flertalet vetenskapliga studier har visat att kultur har betydelse för människors hälsa, välbefinnande och lärande. Kulturupplevelser kan förebygga fysisk och psykisk ohälsa genom att ge människor en känsla av sammanhang och en bättre beredskap att möta sjukdomar, psykiska trauman och sociala problem. Forskning visar också att kultur kan fungera som en resurs i rehabiliteringsarbete och minska behovet av traditionell medicinering.²³

---

²¹ Plan för utveckling av Eskilstuna kommuns arbete utifrån artikel 12 i FN:s konvention om barns rättigheter (KSKF/2013:228).

²² Kulturpolitiskt positionspapper. Sveriges kommuner och landsting, 2014, sid 6.

²³ Kultur för hälsa. En exempelsamling från forskning och praktik. Statens folkhälsoinstitut, rapport 2005:23.

Som en konkret tillämpning av genomförda studier pågår sedan 2012 projektet Kultur på recept – Skånemodellen 2.0, i Region Skåne. Exempel på receptinnehåll kan vara att ta del av det kommunala kulturutbudet på bibliotek, utställningar, kultur- och naturhistoriska vandringar, sång, musik och möjlighet att ägna sig åt eget skapande. Aktiviteterna kombineras även med samtal, frågeställningar och diskussioner om det upplevda. En medicinsk utvärdering av projektet pågår, och de preliminära resultaten har visat att kultur på recept kan fungera som en del i en rehabiliteringsprocess vid till exempel stressrelaterade besvär, smärta och psykisk ohälsa.²⁴

Delaktigheten i kulturlivet kan även bidra till språklig och psykosocial utveckling. Eget kulturutövande och konstnärliga uttryck ger möjligheter för att utveckla fler kunskaper och förmågor, självförtroende och stärka sociala nätverk, vilket i sin tur kan förbättra förutsättningarna för studier, försörjning och ett aktivt medborgarskap.²⁵

4.3 Kultur och samhällsutveckling

Kulturens, kulturmiljöns och den kulturella och kreativa sektorns har betydelse för lokal och regional utveckling. Den fysiska kulturmiljön och kulturminnen på en ort kan stärka den gemensamma identiteten och förankringen i historien. Kulturmiljön bidrar även till nyinflyttning och turism. Kultur och kreativitet kan bidra till innovation och utveckling även inom andra branscher och bidra till att göra platser attraktiva att etablera sig på. I regionala utvecklingsstrategier kopplas kulturfrågorna ofta till begrepp som attraktivitet, god livsmiljö, tillväxt, innovationer, kreativitet, folkhälsa, demokrati och mångfald.²⁶

Kreativitetens betydelse för regional utveckling är tätt knuten till städernas utveckling och har fått allt större betydelse. Det finns även ett tydligt samband mellan andelen som är verksamma i kulturella och kreativa näringar och hur aktivt stadens kulturliv är.

Ett rikt och spännande kulturliv är en faktor som på senare år har lyfts fram som en av de absolut viktigaste konkurrensfördelar en stad kan tillskansa sig. Med större kulturutbud och fler skapande individer i befolkningen så ökar en stads möjlighet att växa och locka till sig kreativa och kunskapsintensiva människor och i deras spår investeringar och nya företag ... Kulturen kan också fungera som marknadsförare. Närvaron av kulturella aktiviteter skapar rörelse och liv i staden. Samtidigt fungerar den som en "kanariefågel" som visar på öppenheten och toleransen på platsen och säger oss någonting om stadens karaktär och om vilka som bor där.²⁷

---

²⁴ Kultur på recept. Region Skåne.

<http://www.skane.se/Halsa-och-varld/Halsa/Kultur-for-halsa/Kultur-pa-recept/>

²⁵ Kulturpolitiskt positionspapper. Sveriges kommuner och landsting, 2014.

²⁶ Kulturpolitiskt positionspapper. Sveriges kommuner och landsting, 2014.

²⁷ Antoni, Rudolf & Mellander, Charlotta. "Stadens kultur och tillväxt" i *Vägska* Göteborgs universitet: SOM-institutet, 2013, sid 307.

Städers attraktionskraft har betydelse för tillväxten, att locka företag och kompetens och främja utveckling och innovationer. En stad eller plats är, grovt förenklat, summan av vad som finns där, vem som finns där och vad som är på gång.²⁸ Här bidrar kulturen, genom att bygga sammanhang som människor vill vara i, vårda och utveckla.²⁹

5. Kultur- och medievanor

Människors kulturvanor utgår både från intresse, viljan att lära och att bli road. Kulturvanor kan även ses som en livsstilsmarkör eller statussymbol som markerar individens identitet, gruppstillhörighet och position i samhället – något som den franska sociologen Pierre Bourdieus etablerat som begreppet ”kulturellt kapital”.

Hur vi deltar i kulturlivet är ... inte enbart en fråga om vad vi tycker om att göra på vår fritid. Det handlar om mer övergripande frågor om hur vi vill uppfattas, hur vi identifierar oss och i vilken mån vi deltar i eller tar del av det demokratiska samtalet som äger rum i och genom kulturella och konstnärliga uttryck.³⁰

Exempel på faktorer som påverkar kulturvanor och hur vi konsumerar och utövar kultur över tid över tid är den tekniska utvecklingen, utbildning, ekonomiska resurser, identitet och gruppstillhörighet.

Kulturvanor bland vuxna stabila över tid

Nästan alla tar del av kultur, men vilken sorts kultur och hur ofta varierar beroende på ålder och mellan olika grupper. SOM-institutet vid Göteborgs universitet gör årliga kulturvaneundersökningar bland den vuxna befolkningen i Sverige, i åldersgruppen 16-85 år. Sammanställningar av dessa undersökningar visar att besök på teater, bio, museer och utställningar ligger på en stabil nivå sedan 1980-talet. Dock har antalet biblioteksbesök minskat något under samma period.

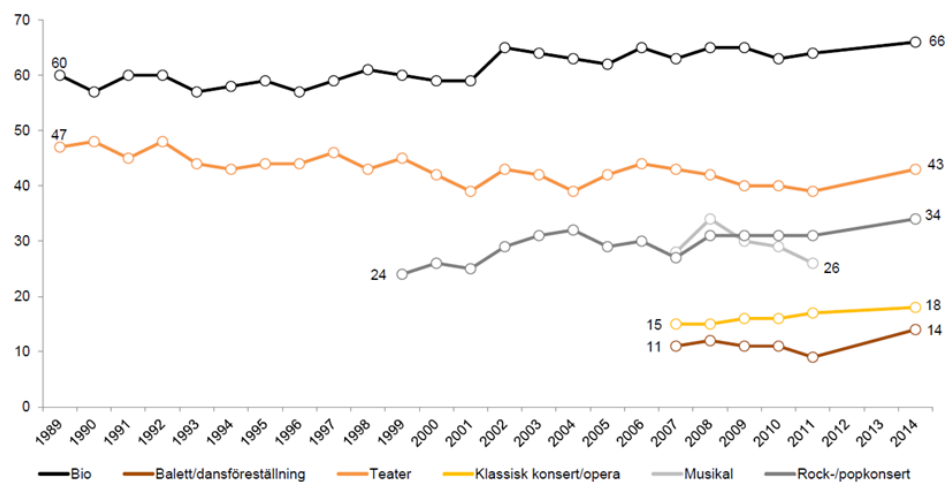
---

²⁸ Antoni, Rudolf & Mellander, Charlotta. ”Stadens kultur och tillväxt” i *Vägska* Göteborgs universitet: SOM-institutet, 2013.

²⁹ *Kulturpolitiskt positionspapper*. Sveriges kommuner och landsting, 2014.

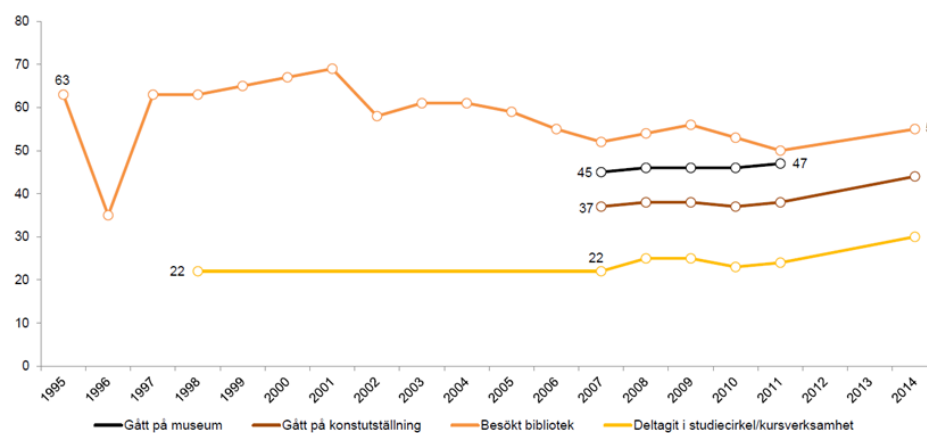
³⁰ *Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys*. Myndigheten för kulturanalys, rapport 2015:3, sid 12.

Figur 1 Tagit del av olika typer av scenkonst under de senaste 12 månaderna, 1989–2014 (procent)

Källa: SOM-institutet

Figur 2 Tagit del av konst och kunskap 1995–2014 (procent)

Källa: SOM-institutet

Enligt de senaste kulturvaneundersökningarna är de vanligaste kulturvanorna att lyssna på musik, se på film och läsa en bok. De allra flesta gör detta någon gång under ett år, och många betydligt oftare än så. Att ta del av kultur som opera, teater och konstutställning kräver ofta pengar, planering och resor. Sådan ”traditionell” kultur påverkas mer av faktorer som boendeort, utbildning och inkomst än vad det egna kulturutövandet eller mer lättåtkomlig kultur som till exempel musiklyssning gör.³¹

³¹ *Kulturvanor*. Myndigheten för kulturanalys, rapport 2016:1.

Förändringar går långsamt och människor fortsätter använda traditionella format även när nya kommer (till exempel e-böcker och fysiska böcker). Trots den ökade digitaliseringen i samhället finns även ett fortsatt behov av att uppleva tillsammans med andra, till exempel rock- och popkonserter som ökat under de senaste åren.³²

Skillnader mellan olika grupper

Den nationella statistiken visar att personer med högre inkomst och utbildningsnivå är mer aktiva i kulturlivet än personer med lägre inkomst och utbildningsnivå. Det gäller både i vilken utsträckning man tar del av kulturutbudet och ägnar sig åt eget skapande.³³ Personer med eftergymnasial utbildning tar oftare del av så gott som alla typer av kultur – utbildning påverkar människors kulturvanor mer än social klassbakgrund och inkomst. Kvinnor är mer aktiva än män inom nästan alla kulturformer. När det gäller ålder är de yngre mest kulturaktiva överlag, undantaget är scenkonst där aktiviteten är minst lika hög bland de äldre.³⁴

Kulturvanor påverkas även av den egna livssituationen liksom tillgång till kulturutbud – till exempel småbarnföräldrar har ofta mindre tid till egna aktiviteter än de som ännu inte har bildat familj.³⁵ Dessutom har tillgång och närhet till kulturutbud betydelse för kulturvanor – de som bor i storstäder deltar generellt sett i kulturlivet i större utsträckning än de som bor på landsbygden.³⁶

Barn och unga

Det finns flera olika undersökningar som visar att barn och ungas besök på bland annat bibliotek, teater och museer har minskat sedan 1980-talet. Dessutom har det egna kulturutövandet och skapandet minskat under samma tidsperiod. Dock kan man se ett stabilt eller ökat intresse för musikkonserter och olika typer av konstutställningar.³⁷

Barn och ungas kulturvanor påverkas av föräldrarnas utbildning, inkomst och bakgrund – killar och tjejer som bor i lågstatusområden är generellt sett mindre nöjda med sin fritid än de som bor i högstatusområden. De deltar inte i samma utsträckning i föreningsaktiviteter, musikskola/kulturskola och andra kulturaktiviteter. Det beror dock inte på att det saknas intresse, utan snarare på att man inte har möjlighet eller råd. Unga i lågstatusområden värderar även tillgång till bland annat bibliotek och fritidsgårdar högre än unga i högstatusområden.³⁸

Flickor tar del av och utövar kultur i större utsträckning än pojkar. Undantaget är e-spel, som en större andel pojkar ägnar sig åt. Allt fler barn och unga, både flickor

---

³² *Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys*. Myndigheten för kulturanalys, rapport 2015:3.

³³ *Kulturvanor i Sverige 1987-2014*. SOM-institutet, rapport 2015:7.

³⁴ *Kulturvanor*. Myndigheten för kulturanalys, rapport 2016:1.

³⁵ *Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys*. Myndigheten för kulturanalys, rapport 2015:3.

³⁶ *Kulturvanor i Sverige 1987-2014*. SOM-institutet, rapport 2015:7.

³⁷ *Ung idag 2013. En beskrivning av ungdomars villkor. Kultur och fritid*. Ungdomsstyrelsen, 2013.

³⁸ *Fokus 14 om ungas fritid och organisering*. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2014. [Definitionen av låg- och högstatusområden utgår från invånarnas medelinkomst, andel med långvarigt försörjningsstöd och andel elever med gymnasiebehörighet efter årskurs 9.]

och pojkar använder sig av internet för att skapa eget innehåll såsom att rita, måla, bygga, ta bilder, spela in videor och skriva.³⁹

En pilotstudie kring barn och ungas eget skapande som genomfördes av Stockholm stad 2014 visade att det egna kulturutövandet tycks minska med stigande ålder. I åldersgruppen 10-12 år svarar tre fjärdedelar att de har möjlighet att ägna sig åt eget skapande (fotografera, skriva, måla, spela instrument etc). I åldersgruppen 16-25 år är det ungefär hälften. Orsaker eller hinder till eget skapande är bland annat brist på tid och pengar.⁴⁰

6. Omvärld och trender

Den övergripande samhällsutvecklingen och tidens trender har betydelse även för kulturområdet. Exempel på faktorer som påverkar kommuner, invånare och besökare och andra aktörer är bland annat fortsatt urbanisering, globalisering, polarisering, digitalisering och utvecklingen mot en mer deltagarstyrd kultur.

Urbanisering

Allt fler väljer att bo i städer, samtidigt som bilismen minskar. Människor uppskattar närhet och korta avstånd till samhällsservice, fritidsaktiviteter och kulturutbud. Den fortsatta urbaniseringen kan dock leda till att service och utbud centreras till platser där de allra flesta bor, och att det uppstår vita fläckar på kartan – mer glesbefolkade områden, där motsvarande service och utbud saknas. I takt med utvecklingen får de kulturella och kreativa näringarna allt större betydelse för platsers attraktivitet, både för människor som bor där, besökare och etableringar inom näringslivet.

Globalisering

Vi påverkas i allt större utsträckning av det som händer runtom i världen. Idag talar man om en global sårbarhet som påverkar direkt eller indirekt – klimatförändringar, ekonomiska kriser, pågående konflikter och flyktingströmmar. Samtidigt får idéer, kunskap, innovationer och kulturyttringar allt snabbare spridning till fler människor, tack vare rörlighet och ny teknologi. Det innebär utmaningar, men också möjligheter för den kommunala verksamheten.

Polarisering

Skillnaderna mellan olika grupper i samhället ökar, både när det gäller inkomst, åsikter och förutsättningar. Samhället blir alltmer heterogent och präglas av människor med olika bakgrund och värderingar. Liksom i övriga Norden har inkomstklyftorna i Sverige ökat sedan 1980-talet mellan hög- och lågutbildade, personer med anställning och arbetslösa, sammanboende och ensamstående föräldrar, och de som bor i attraktiva och mindre attraktiva områden. Det finns även studier som visar på klara samband mellan inkomst, utbildning och hälsa. Personer i socioekonomiskt utsatta områden har generellt sett svårare att hävda sig

---

³⁹ *Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys*. Myndigheten för kulturanalys, rapport 2015:3.

⁴⁰ *Kulturvanor*. Myndigheten för kulturanalys, 2015.

på arbetsmarknaden, deltar mindre i kulturlivet, har lägre valdeltagande och löper även större risk att drabbas av ohälsa.

Polariseringen ger olika förutsättningar eller ”trösklar” för kulturvanor – utifrån vilka behov man har, vad man har tillgång till, vad man identifierar sig med och vad har man råd med.

Digitalisering och filterbubblor

Idag har 9 av 10 i Sverige tillgång till internet. Bland icke-användarna finns främst äldre och personer med funktionsnedsättningar som försvårar användningen, men även andra som saknar förmåga eller intresse att ta till sig den nya tekniken finns bland icke-användare. Det är fortfarande cirka 650 000 personer i Sverige som inte har tillgång till internet och ytterligare cirka 200 000 som inte använder det. Bland dessa finns främst äldre, men även personer med funktionsvariationer som har svårt att använda den digitala tekniken. Det finns således en risk för ett glapp mellan de som har tillgång och kunskap om hur man använder tekniken – och de som inte har det.

Den dagliga internetanvändningen har ökat i samtliga åldersgrupper de senaste åren, särskilt bland barn och unga. Till exempel använder två tredjedelar av dagens 2-åringar internet regelbundet för spel, film och annat. Bland barnfamiljerna har 87 procent tillgång till internet i mobiltelefon, läsplatta eller dator. Undersökningar visar även att barns tillgång till digital teknik ökar i takt med familjens inkomst.

Den digitala spårbarheten leder till att kommersiellt kulturutbud och information på internet och sociala medier blir alltmer individanpassat. Här talar man om så kallade filterbubblor – vi erbjuds och tar del av sådant som bekräftar våra egna åsikter, värderingar och intressen, och stänger ute sådant som inte stämmer överens med vår egen världsbild. Det stora informationsflödet ställer dessutom nya krav på förmåga att förstå och tolka olika typer av text, bild och video.

Mer deltagarstyrd kultur

Den tekniska utvecklingen och det faktum att många är ständigt uppkopplade, innebär att människor har höga förväntningar på tillgänglighet, även hos kommunala verksamheter. Dessutom finns en ökad förväntan på möjligheter att påverka, väcka opinion och vara delaktig i kulturlivet. Exempel på detta är fenomen som crowdfunding och crowdculture, som ger kulturskapare finansiering och möjlighet att genomföra projekt utan inblandning av offentliga institutioner eller godkännanden.⁴¹

Hot mot kulturutövare

---

⁴¹ *Vägval för framtiden. Utmaningar för det kommunala uppdraget mot 2025.* Sveriges kommuner och landsting, 2014. *Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys.* Myndigheten för kulturanalys, 2015. *Svenskarna och internet 2015.* Internetsstiftelsen i Sverige. *Ungar och medier 2015.* Statens Medieråd.

Myndigheten för Kulturanalys har undersökt utsattheten för våld, hot, skadegörelse, stöld och trakasserier bland konstnärer och författare.⁴² Det visade sig att var tredje författare utsatts någon gång med en direkt koppling till deras yrkesutövning och var sjätte hade utsatts för våld, trakasserier eller hot vid minst ett tillfälle det senaste året. Utsattheten ser lite olika ut för yrkesgrupperna. Det är vanligaste utsattheten för författare är trakasserier medans konstnärer oftare drabbas av skadegörelse eller stöld. Utövare med utländsk bakgrund inom bägge kategorierna är särskilt utsatta. Kvinnliga konstnärer är till antalet mer utsatta än manliga konstnärer men andelen utsatta visar på liten skillnad i utsatthet kopplat till kön. Det är även en mindre grupp som är mycket utsatta, en tredjedel av de som utsatts för hot och våld drabbas av 90 % av attackerna. Av de som utsatts bedöms förövarna i störst utsträckning stå för åsikter som inom undersökningens svarsalternativ nämns som ”högerextrem/rasistisk. Många som utsatts anmäler inte till polisen då de inte tror att en polisanmälan kommer leda till något. Många tillfrågade har påverkats i sin yrkesutövning på grund av hot och våld.

6.1 På gång inom kulturområdet

Det finns flera olika pågående processer på nationell nivå som kan komma att påverka kulturverksamheter regionalt och lokalt.

Framtidens musik- och kulturskola

Under 2015 tillsatte regeringen en utredning om hur verksamheten i den kommunala musik- och kulturskolan ska bli mer jämlik och tillgänglig. En slutrapport presenteras under 2016.

Nationell biblioteksstrategi

Under 2015 gav regeringen Kungliga biblioteket (KB) i uppdrag att ta fram en nationell biblioteksstrategi för hela det allmänna, det vill säga offentligt finansierade biblioteksväsendet. Strategin ska vara klar 2019, och en första delrapport ska presenteras under 2017.

Förslag till ny museilag

Museiutredningen som presenterades 2015 föreslår en särskild museilag för det allmänna museiväsendet, det vill säga alla offentligt finansierade museer oavsett om de har statlig, regional eller kommunal huvudman. Den nya lagen skulle innebära att museernas fria förmedling av kunskap och upplevelser inte får inskränkas och att museerna garanteras ett självständigt och reflekterande förhållningssätt till historien. Förslaget har skickats ut på remiss, fortsatt beredning sker under 2016.

Kulturarv - kunskapsöversikt

Riksantikvariatsämbetet har fått i uppdrag att ta fram en kunskapsöversikt över kulturarvsområdets och kulturarvspolitikens utveckling utifrån fokus på bland

---

⁴² Hotad kultur

annat demokrati och hållbar utveckling. Arbetet ska vara klart under våren/sommaren 2016.

Satsning på kultur i vissa bostadsområden

Kulturrådet kommer under 2016-2018 genomföra en särskild satsning på kultur i vissa bostadsområden. Arbetet sker i samarbete med Konstrådet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Riksteatern och Sveriges kommuner och landsting. Syftet är att skapa förutsättningar för medskapande, demokratisk delaktighet och främja kulturutbud och konstnärlig gestaltning i utvalda bostadsområden.